

Croatian

PRVA POMOĆ KOD KONVULZIVNOG NAPADA

Epilepsy Australia

Najveća australaska organizacija za pomoć kod epilepsije, vođena od strane korisnika

ŠTO JE EPILEPSIJA?

Epilepsija je poremećaj funkcije mozga, koji se ispoljava u obliku konvulzija koje se periodički ponavljaju.

ŠTO JE KONVULZIJA?

Svaku našu misao, osjećaj ili radnju, kontroliraju moždane stanice koje međusobno komuniciraju kroz stalne električne impulse. Konvulzija nastupa kada iznenadna navala električne aktivnosti poremeti ovaj ustaljeni proces. Komunikacija između stanica postaje neartikulirana i naše misli, osjećaji ili pokreti se u trenutku poremete ili postanu nekontrolirani.

Premda ovakve konvulzije djeluju zastrašujuće, one se u većini slučajeva smire bez ikakve intervencije. Nakon što konvulzija prestane, osobi se postupno počinje vraćati kontrola i orijentacija, bez ikakvih trajnih posljedica. Većina osoba kojima je dijagnosticirana epilepsija, kontrolira konvulzivne napade lijekovima.

Kako prepoznati konvulzivni napad

Međunarodni stručnjaci se slažu da konvulzije, premda složene prirode, uglavnom spadaju u dvije kategorije: jedna obuhvaća tzv. parcijalne ili fokalne konvulzije, a druga generalizirane. Parcijalne ili fokalne konvulzije nastaju u jednom **dijelu** mozga [to je fokalni dio mozga] i djeluju na onaj dio tijela koji kontrolira taj dio mozga. Generalizirane konvulzije uključuju cijeli mozak i stoga djeluju na cijelo tijelo.

■ Jednostavne parcijalne konvulzije

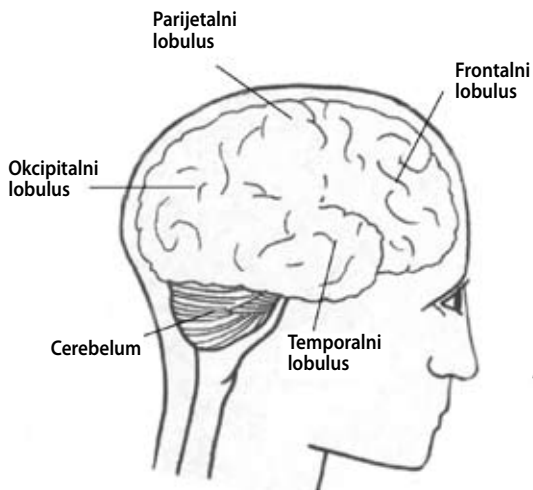
Jednostavne parcijalne konvulzije su lokalizirane konvulzije koje djeluju na samo jedan dio mozga. Simptomi koje osoba ima ovisе o funkciji koju taj dio mozga kontrolira. Konvulzije mogu uzrokovati nedobrovoljne kretnje ili ukočenje jednog od udova, osjećaj "već viđenog" (déjà vu), neprijatan miris ili okus, ili senzaciju u stomaku poput 'leptira' ili mučnine. Osoba je tijekom cijele konvulzije potpuno pri svijesti. Konvulzija obično traje manje od jedne minute, a osoba se nakon toga oporavi. Kada se parcijalna konvulzija raširi i obuhvati cijeli dio mozga, ona se tada naziva sekundarnom generaliziranom konvulzijom.

Parcijalne ili fokalne konvulzije nastaju u jednom dijelu mozga.

Konvulzije koje započnu u jednom dijelu mozga mogu se proširiti i zahvatiti cijeli mozak, pa tada postaju sekundarne generalizirane konvulzije.

Oblik konvulzija i epilepsije ponekad se naziva prema moždanom lobulusu ili dijelu mozga unutar kojega konvulzivna aktivnost nastaje.

■ Kompleksne parcijalne konvulzije

Ovaj oblik konvulzija također utječe na jedan dio mozga, ali je stanje svjesnosti osobe koja ih proživljava promijenjeno. Osoba se često doima zbunjena i iznenađena i može provoditi čudne radnje, npr. igrati se sa odjećom, žvakati na prazno ili ispuštati neobične zvukove. Konvulzija obično traje jednu do dvije minute, ali nakon napada osoba može biti zbunjena ili pospana još nekoliko sati.

■ Konvulzije koje dovode do stanja psihičke odsutnosti [ranije poznate kao "petit mal"]

Ovo je generalizirani oblik konvulzija koje djeluju na cijeli mozak i učestalije su kod djece. Kod ovog oblika, osoba gubi osjećaj za sve što se oko nje dešava, ali samo u rijetkim slučajevima pada na tlo. Osoba uglavnom pilji u prazno i može okrenuti očima ili treptati.

Ponekad je teško uočiti razliku između sanjarenja i ovog oblika konvulzije. Međutim, konvulzije koje dovode do stanja psihičke odsutnosti se pojavljuju iznenadno i traju nekoliko sekundi i zatim naglo prestanu, a osoba nastavlja sa onim što je ranije radila. Premda ove konvulzije traju samo nekoliko sekundi, one se mogu javljati više puta na dan, pa stoga mogu uzrokovati poremetnje u učenju.

■ Miokloničke konvulzije

Miokloničke konvulzije karakteriziraju nekontrolirani mišićni grčevi. Ove se konvulzije obično javljaju odmah nakon buđenja ili odlaska na spavanje, kada je osoba umorna. Budući da se radi o generaliziranim konvulzijama, dolazi i do nesvjestice, ali ona je kratka i jedva primjetna.

■ Toničko-kloničke konvulzije [ranije poznate kao “grand mal”]

Toničko-kloničke konvulzije su generalizirane konvulzije koje obuhvaćaju cijeli mozak. Na te konvulzije većina ljudi pomisli kada se govori o epilepsiji. Neke osobe mogu doživjeti tzv. “auru”, koja se očituje kao osjećaj “već viđenog” (dèjà vu) ili kao čudan osjećaj u stomaku, neobičan miris ili okus, a to se očituje nešto prije nego što konvulzija nastupi. Sama “aura” je jednostavna parcijalna konvulzija.

Tijekom toničko-kloničke konvulzije, tijelo se ukoči i osoba pada na pod [tonička faza]. Njeni udovi se tada počinju grčiti jakim, ritmičkim pokretima [klonička faza]. Osobi može izlaziti pljuvačka na usta ili može poplaviti ili pocrvenjeti u licu ili izgubiti kontrolu nad mjehurom i/ili crijevima.

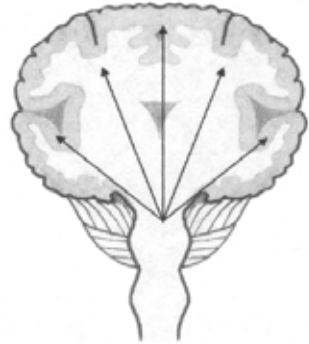
Premda ovaj oblik konvulzivnog napada može izgledati zastrašujuće, sama konvulzija obično ne uzrokuje povrede. Osoba, međutim, može povraćati ili se ugristi za jezik ili se eventualno ozlijediti ukoliko padne na obližnje stvari tijekom pada ili konvulzije. Konvulzija obično prestaje nakon nekoliko minuta. Tijekom tog vremena, osoba je obično zbunjena ili mamurna. Može imati glavobolju i željeti spavati. Ova pospanost može trajati nekoliko sati.

■ Toničke konvulzije

Toničke konvulzije su generalizirane konvulzije koje uzrokuju kočenje mišića, te ukoliko osoba stoji, može prilično teško pasti na pod. Te se konvulzije mogu javiti u serijama tijekom spavanja, ali ako je osoba budna, one mogu uzrokovati ozljede glave. Ukoliko je potrebno, savjetuje se nošenje zaštitnog šljema. Ako se osoba ozlijedi, potrebno je potražiti liječničku pomoć.

■ Atoničke konvulzije

Atoničke konvulzije su generalizirane konvulzije koje utječu na mišićni tonus, uzrokujući pad na pod kod osobe koja ih proživljava. One se često nazivaju ‘padavicom’ ili astatičkim konvulzijama, a mogu uzrokovati ozljede glave ili lica. Da bi se takve ozljede izbjegle, preporuča se nošenje zaštite na glavi. Oporavak je uglavnom brz. Ukoliko dođe do ozljede, potrebno je zatražiti liječničku pomoć.

Konvulzije koje zahvaćaju cijeli mozak, nazivaju se primarnim generaliziranim konvulzijama.

PRVA POMOĆ PRILIKOM KONVULZIVNOG NAPADA

Što je potrebno učiniti kada netko dobije konvulzivni napad, ovisit će o vrsti konvulzija koje osoba trpi.

■ TONIČKO-KLONIČKE KONVULZIJE

Konvulzivna ili *toničko-klonička* konvulzija nastupa u trenutku kada osoba izgubi svijest, iznenada se ukoči, padne na pod i počne se grčiti.

Kako pružiti pomoć:

- ✓ **Ostanite uz osobu** – zadržite hladnokrvnost.
- ✓ **Obratite pažnju na vrijeme trajanja/dužinu konvulzije.**
- ✓ **Zaštitite osobu od ozljeđivanja** – uklonite sve tvrde predmete sa okolnog područja.
Stavite joj nešto mekano pod glavu. Otkopčajte svu tijesnu odjeću.
- ✓ **Pažljivo je okrenite na stranu** – što je prije moguće, kako bi joj olakšali disanje.
- ✓ **Uspostavite komunikaciju** kako biste znali da li se osoba osvijestila.
- ✓ **Ohrabrite osobu.**
- ✓ **Udaljite znatizeljnike.**

- ✗ **Ne sputavajte** pokrete osobe koja ima napad.
- ✗ **Ne stavljajte joj** ništa na silu u usta.
- ✗ **Nemojte** osobi davati vodu, tablete ili hranu, dok se potpuno ne pribere.

Nakon konvulzivnog napada, osobu se treba staviti da leži na lijevoj strani. Ne zaboravite da postoji manja vjerojatnost da će nakon konvulzije doći do povraćanja, prije no što se osoba potpuno pribere. Zbog toga bi joj glava trebala biti okrenuta na stranu, tako da se povraćeni sadržaj može iscijediti iz usta, a da se pri tome ne udahne u pluća. Ostanite sa osobom dok se potpuno ne oporavi (5 do 20 minuta).

Nazovite vozilo hitne pomoći na broj 000 ukoliko:

- ✓ konvulzivna aktivnost potraje više od 5 minuta ili ukoliko se nakon nje odmah pojavi druga konvulzija
- ✓ se osoba ne osvijesti za 5 minuta nakon završetka konvulzivnog napada
- ✓ konvulzija nastupi u vodi
- ✓ je osoba ozljeđena
- ✓ je trudna ili ima dijabetes
- ✓ mislite ili vjerujete da joj je to prvi konvulzivni napad u životu
- ✓ ne znate što učiniti.

Kompleksna parcijalna konvulzija

Kod ovog oblika konvulzije, osoba se doima kao da ne reagira na podražaje i da je zbunjena. Automatski pokreti, poput pucketanja usnama, vrludanja ili otresanja rukom, mogu biti prisutni. Osoba se može neprimjereno ponašati, što se može zamijeniti sa utjecajem alkohola ili opojnih droga.

- ✓ Tijekom kompleksne parcijalne konvulzije, možda ćete morati pažljivo voditi osobu kako bi izbjegla zapreke i maknuti je od opasnih mjesta.
- ✓ Nakon što konvulzija završi, uspostavite brižnu komunikaciju i pitajte je osjeća li se dobro.
- ✓ Ukoliko se osoba ne oporavi za 15 minuta, nazovite ambulantno vozilo.

Konvulzije stanja psihičke odsutnosti

Konvulzije stanja psihičke odsutnosti uzrokuju trenutni gubitak osjećaja za stvarnost. Osoba pilji u prazno, oči joj mogu biti prevrnutе prema gore i može treptati. Ovo stanje je lako zamijeniti sa sanjarenjem. Trebate biti u stanju prepoznati da se radi o konvulziji i ohrabriti osobu, te joj ponoviti sve informacije koje možda nije bila u stanju čuti tijekom napada.

PRVA POMOĆ KOD KONVULZIVNOG NAPADA U VODI

U određenim situacijama, gubitak svijesti može biti prilično opasan i momentalna pomoć mora biti drugačija od uobičajene. Pojava konvulzivnog napada u vodi je po život opasna situacija.

Ukoliko osoba prolazi kroz konvulzivni napad u vodi, npr. u kadi ili bazenu:

- ✓ pomozite joj tako što ćete joj pridržati glavu, malo zabačenu unatrag, tako da su lice i glava iznad vode.
- ✓ izvucite je iz vode čim se aktivni pokreti karakteristični za konvulzivni napad smire
- ✓ provjerite da li osoba diše. Ukoliko ne diše, odmah započnite CPR (umjetno oživljavanje).
- ✓ nazovite vozilo hitne pomoći. Čak i u slučaju kada se osoba doima potpuno oporavljena, svejedno će joj trebati detaljan liječnički pregled. Udisanje vode može uzrokovati oštećenje pluća ili srca.

Mjere predostrožnosti: Ukoliko se konvulzija desi izvan vode, osoba ne bi smjela nastaviti sa vodenim sportovima toga dana, čak i ukoliko se doima potpuno oporavljenom.

PRVA POMOĆ ZA OSOBE U BOLESNIČKIM KOLICIMA

Ukoliko netko dobije konvulzivni napad dok:

se nalazi u **bolesničkim kolicima**
sjedi u **autobusu, vlaku ili tramvaju**
je zavezan u **dječjim kolicima**:

ostanite smireni, zaustavite se i promatrajte

Nemojte pokušavati zaustaviti konvulziju

Nemojte ništa stavljati osobi u usta

Nemojte je micati iz postojeće pozicije – u većini slučajeva, sjedalo će joj pružiti određenu zaštitu

Međutim, ukoliko se u ustima osobe nalazi hrana, voda ili povraćeni sadržaj, mora je se smjestiti pomaknuti iz sjedećeg položaja i smjestiti je u postrani položaj.

Ukoliko to nije slučaj, onda se rukovodite niže navedenim smjernicama.

Tijekom konvulzivnog napada:

- ✓ Zaštitite osobu od pada, ukoliko nije povezana sigurnosnim pojasom.
- ✓ Uvjerite se da su bolesnička kolica ili dječja kolica učvršćena.
- ✓ Zaštitite osobu pridržavajući joj glavu. Nešto mekano ispod glave će dobro poslužiti, ukoliko nema adekvatnog ugrađenog oslonca za glavu.
- ✓ Provjerite morate li možda maknuti tvrde predmete koji bi mogli uzrokovati ozljede ruku ili nogu.
- ✓ Ukoliko su joj dišni putevi zatvoreni, možda će osobu biti potrebno izvaditi iz kolica.

Svijest se obično vraća za nekoliko minuta. Ohrabrite osobu i recite joj što se dogodilo.

Ove informacije su adaptirane korištenjem materijala iz publikacije Epifile: vodič za pomoć kod epilepsije. Epilepsy Australia. Drugo izdanje 2004.

Epilepsy Australia

Najveća australaska organizacija za pomoć kod epilepsije, vođena od strane korisnika

Epilepsy Australia Ltd

Glavni ured
818 – 822 Burke Road
Camberwell Vic 3124
Tel: 03 9805 9111
Faks: 03 9882 7159
epilepsy@epilepsy.asn.au
www.epilepsyaustralia.net

Epilepsy ACT

27 Mulley St Holder ACT 2611
Tel: 02 6287 4555
Faks: 02 6287 4556
epilepsy@epilepsyact.org.au
www.epilepsyact.org.au

Epilepsy Australia in NSW

PO Box 1049 Baulkham Hills NSW 2153
Tel: 02 9674 9966
Faks: 02 9620 7087
epilepsy@epilepsyaustralia.net

The Epilepsy Centre (Centar za pomoć kod epilepsije)

266 Port Rd Hindmarsh SA 5007
Tel: 08 8445 6131
Faks: 08 8445 6387
enquiries@epilepsycentre.org.au
www.epilepsycentre.org.au

Epilepsy Association of Tasmania Inc (Tasmanijska udruga za pomoć kod epilepsije)

PO Box 562 Burnie Tas 7320
Tel: 03 6431 7848
Faks: 03 6431 5566
etas.nw@bigpond.net.au
www.epilepsytasmania.org

Epilepsy Association of Western Australia Inc (Udruga za pomoć kod epilepsije Zapadne Australije)

The Niche
11 Aberdare Rd Nedlands WA 6009
Tel: 08 9346 7699
Faks: 08 9346 7696
epilepsy@cnsa.com
www.epilepsywa.org.au

Epilepsy Foundation of Victoria (Viktorijska fondacija za pomoć kod epilepsije)

818 Burke Rd Camberwell Vic 3124
Tel: 03 9805 9111
Faks: 03 9882 7159
epilepsy@epilepsy.asn.au
www.epinet.org.au

Epilepsy Queensland Inc

Level 2 Gabba Towers
411 Vulture Street Woolloongabba Qld 4102
Tel: 07 3435 5000
Faks: 07 3435 5025
epilepsy@epilepsyqueensland.com.au
www.epilepsyqueensland.com.au

Za dodatne informacije o epilepsiji, njenom liječenju i kontroli, molimo vas, nazovite:

1300 852 853

Napomena: Premda su navedene informacije, prema našem znanju i uvjerenju točne i korisne, one ne bi trebale predstavljati nadomjestak za direktnu pomoć koja vam je dostupna u mjesnoj društvenoj udruzi za pomoć kod epilepsije ili kod adekvatnog zdravstvenog stručnjaka.